

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 5 นี้ จะแบ่งหัวข้อการเสนอออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความต้องการและมาตรการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษามาตรการในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนต่อไป

สรุปผล

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างของประชาชนคลองนารายณ์ มีความต้องการบริการสาธารณะมากโดยภาพรวม แต่เมื่อมาพิจารณาในรายด้านก็จะพบความต้องการแบ่งออกเป็นสองกลุ่มด้วยกัน คือ การบริการสาธารณะกลุ่มที่มีความต้องการมาก 5 ด้าน กับกลุ่มที่ต้องการระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในกรณีการบริการสาธารณะในกลุ่มที่ประชาชนต้องการมาก สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

1. ด้านพัฒนาการเมืองการปกครองและบริหารงาน
2. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
3. ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

4. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

5. ด้านการสาธารณสุข

การที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์มีความต้องการจัดบริการด้านพัฒนาด้านการเมืองการปกครองและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์มาก เนื่องจากการเกิดขึ้นมาของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ได้ทำหน้าที่เป็นกลไกทั้งด้านการเมืองการปกครองและการบริหารที่มีประสิทธิภาพของชุมชนมากกว่ากลไกของรัฐที่มีอยู่เดิม เช่น กลไกการปกครองส่วนภูมิภาค กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ได้เน้นการทำงานมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก โดยอาศัยกระบวนการของการประชุม เช่น การประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับฟังปัญหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนโดยตรง และนำปัญหาดังกล่าวมาแก้ไขอย่างจริงจัง เป็นต้น

แต่ในกรณีของการบริการสาธารณสุขด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น กลุ่มตัวอย่างกลับมีความต้องการเพียงแค่ระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากชุมชนคลองนารายณ์เป็นชุมชนโบราณที่ต้องอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมมาเป็นเวลายาวนาน เช่น การที่ชุมชนต้องอยู่ในบริเวณเขาสระบาป ทำให้ต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมเขาสระบาป จนกลายมาเป็นวิถีชีวิตของชุมชนในการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเขาสระบาป อาทิเช่น ป่าไม้หรือแม่น้ำลำธาร ดังนั้นวิถีการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจึงกลายมาเป็นวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน การมีกลไกของชุมชนดังกล่าวทำให้ชุมชนคลองนารายณ์ ไม่จำเป็นต้องพึ่งกลไกอื่นมากนัก ยกเว้นปัญหาที่เกี่ยวกับมลพิษของเสียที่มาจากการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การตั้ง “แพลีนปูน” เป็นต้น โครงการที่ก่อให้เกิดมลพิษหรือของเสียเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยกลไกขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ ในการรวมพลังของประชาชน และเป็นศูนย์กลางประสานงานกับองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะพิจารณาหรือต่อต้านโครงการที่ก่อให้เกิดมลพิษหรือของเสียดังกล่าว

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า ในการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน จะใช้การทดสอบสมมติฐาน ดังตาราง 25

ตาราง 25 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
1. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
2. ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
4. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
5. ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
6. ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
7. ประชาชนที่มีประสบการณ์การรับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน มีความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ ในภาพรวมเห็นด้วยกับมาตรการในการพัฒนาบริการสาธารณะ และเมื่อมาพิจารณาเฉพาะมาตรการที่ประชาชนต้องการให้มีการดำเนินการอันดับแรกๆ ใน 3 มาตรการ ได้แก่

1. การอบรมพนักงานให้มีวิชาชีพการให้บริการที่ดี
2. การจัดทำตู้รับความคิดเห็นของชาวบ้าน
3. การจัดทำป้ายหรือบอร์ดประชาสัมพันธ์งานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์

การที่ประชาชนในคลองนารายณ์ต้องการให้มีการอบรมอัยการให้บริการแก่เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ เป็นอันดับแรกก็เนื่องมาจาก ที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์เน้นการจัดระบบภายในของสำนักงาน แต่ยังไม่ได้พัฒนาระบบการต้อนรับผู้มารับบริการที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ ทำให้ประชาชนผู้ที่มาติดต่อใช้บริการ โดยเฉพาะผู้ที่มาครั้งแรกจะไม่ได้รับความสะดวกจากเจ้าหน้าที่เท่าที่ควร

การที่ประชาชนในคลองนารายณ์ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์จัดทำคู่มือรับความคิดเห็นของชาวบ้าน ก็เนื่องมาจากปัจจุบันประชาชนต้องการแสดงความคิดเห็นแต่ไม่เอายกเปิดเผยตัว ดังนั้นจึงต้องการให้จัดทำคู่มือรับความคิดเห็น โดยสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นทางการได้

การที่ประชาชนในคลองนารายณ์ต้องการให้มีการจัดทำป้ายหรือบอร์ดประชาสัมพันธ์งานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ ก็เนื่องมาจากแต่เดิมข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์อาศัยสื่อบุคคล โดยเฉพาะ นักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป เช่น ข่าวสารจากการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ เป็นต้น เท่าที่ผ่านมามีการใช้สื่อบุคคลดังกล่าว มักจะจำกัดอยู่ในแวดวงของญาติสนิทมิตรสหายเป็นสำคัญ มิได้เป็นที่รับรู้แก่สาธารณชนทั่วไป การเรียกร้องให้มีป้ายหรือบอร์ดประชาสัมพันธ์งานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ จึงเป็นความพยายามที่จะสร้างสื่อมวลชนเข้ามาแทนที่สื่อบุคคลเพื่อหวังผลในวงกว้าง

อภิปรายผล

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

ผลการศึกษาที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยในภาคินพนธ์นี้ สรุปได้ว่า ประชาชนคลองนารายณ์มีความต้องการบริการสาธารณะมาก ได้แก่ ด้านพัฒนาการเมืองการปกครองและบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และด้านการสาธารณสุข เมื่อนำผลการศึกษามาอภิปรายกับงานวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ของวรินทร์ พูลสนอง (2552 : บทคัดย่อ) พบว่า ประชาชนมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพัฒนาการสาธารณสุข รองลงมา ด้านเศรษฐกิจ ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านพัฒนาการเมือง และบริหารจัดการ อันดับสุดท้าย ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามลำดับ และมีเพียงประเด็นเดียว ประชาชนมีระดับความต้องการต่อการให้บริการขององค์การ

บริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านพัฒนาสังคม ดังนั้น การศึกษาในภาคนิพนธ์ จึงพบความต้องการของประชาชนต่อบริการสาธารณะในระดับที่แตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า ผลการวิจัยที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง มีปัจจัยที่ยอมรับความแตกต่างในระดับนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน และประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์แตกต่างกัน ยอมรับความแตกต่างในระดับนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมพบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์แตกต่างจากภาคนิพนธ์ คือ เพศ อาชีพ รายได้ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ผลการศึกษาที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยที่ประชาชนมีความต้องการบริการสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อนำผลการศึกษา มาอภิปรายกับงานวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองพระประแดง ของศจีพรรณ แสงอ่อน (2551 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาของประชาชนต่อการให้บริการงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดลงมา 3 ลำดับ คือ ด้านรักษาความสะอาด ด้านสัตวแพทย์ และด้านสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม ส่วนความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดลงมา 3 ลำดับ คือ ด้านรักษาความสะอาด ด้านสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านสัตวแพทย์

สำหรับการเปรียบเทียบปัญหาของประชาชนต่อการให้บริการงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ ชุมชนที่อาศัยและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล พบว่า เพศต่างกัน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ อาชีพ ชุมชนที่อาศัย และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลต่างกัน พบว่ามีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ ชุมชนที่อาศัยและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล พบว่า

เพศต่างกัน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ อาชีพ ชุมชนที่อาศัย และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลต่างกัน พบว่ามีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยที่ประชาชนมีความต้องการบริการสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสาธารณสุข ในการด้านการออกกำลังกายและการป้องกันโรค เมื่อนำผลการศึกษามาอภิปรายกับงานวิจัยเรื่อง ความต้องการจัดบริการด้านการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพของประชาชน ตำบลร่องกวาง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ของวรัญญู ธีรมย์ (2552 : บทคัดย่อ) พบว่า ประชาชนมีความต้องการโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความต้องการจัดบริการด้านกิจกรรมออกกำลังกาย ความต้องการจัดบริการด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ในการออกกำลังกาย ความต้องการจัดบริการด้านวัน ช่วงเวลาและระยะเวลาในการออกกำลังกาย และความต้องการจัดบริการด้านวิธีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

1. ในด้านความต้องการของประชาชนที่จะคงไว้ซึ่งบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ ในฐานะกลไกทางการเมืองการปกครองและการบริหารงานของชุมชนนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า เนื่องจากชุมชนคลองนารายณ์เป็นชุมชนโบราณ วิถีชีวิตยังคงเป็นแบบชุมชนชนบทอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน ดังนั้น หากจะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำหน้าที่เป็นกลไกทั้งด้านการเมืองการปกครองและการบริหารที่มีประสิทธิภาพของชุมชนมากกว่ากลไกรัฐที่มีอยู่เดิม เพื่อให้การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ได้มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก โดยอาศัยกระบวนการของการประชาคม เช่น การประชุมประชาคมหมู่บ้านและรับฟังปัญหาความต้องการที่แท้จริงจากประชาชนโดยตรง เพื่อนำปัญหาดังกล่าวมาแก้ไขอย่างจริงจังและให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ต่อไป

2. ในด้านการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับไฟฟ้า ท่อระบายน้ำและถนนให้สมบูรณ์ขึ้นนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์จะต้องพัฒนาในเรื่องของระบบไฟฟ้าและถนนให้ทั่วถึงทั้งหมู่บ้าน เนื่องจากชุมชนคลองนารายณ์ถึงยังเป็นชุมชนชนบทอยู่ แต่ก็ควบคู่กับความเจริญของพื้นฐานในปัจจุบัน อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ดังนั้นช่วงหน้าผลไม้มักจะมีคนต่างพื้นที่เข้ารับจ้างเป็นจำนวนมาก ทั้งคนงานไทยและคนงานต่างด้าว

การติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างจะช่วยในเรื่องของการปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้าน รวมทั้งการสร้างถนนหรือปรับปรุงถนนหนทางให้ดีขึ้น ก็เป็นการอำนวยความสะดวกในการสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้าน หรือการขนส่งทางการเกษตร ซึ่งก็ถือว่าเป็นความต้องการหลักๆ ของประชาชนในหลายๆ พื้นที่

3. ในการให้องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ จัดบริการเกี่ยวกับการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสในคลองนารายณ์นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ คือ ในปัจจุบันชุมชนชาวคลองนารายณ์ ถึงจะยังคงความเป็นอยู่แบบชนบท แต่เด็กและเยาวชนสมัยนี้ ก็ได้รับความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุนิยมมาก ค่านิยมของการไปเรียนหนังสือหรือทำงานในเมืองใหญ่มีมากในสมัยนี้ ทำให้บิดามารดาถูกทอดทิ้ง ไม่มีใครดูแล บางครั้งต้องใช้ชีวิตเพียงลำพัง ไม่มีลูกหลานดูแล และหากอายุมากหรือพิการด้วยแล้ว ก็จะทำให้ชีวิตมีความยากลำบากขาดกำลังใจ การที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปดูแลผู้สูงอายุ หรือแม่แต่ผู้ด้อยโอกาสนั้น จึงต้องให้องค์กรภาครัฐคอยช่วยเหลือดูแลและส่งเสริมคุณภาพชีวิต รวมถึงการให้กำลังใจของคนกลุ่มนี้ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสได้เข้าถึงสวัสดิการของหน่วยงานในภาครัฐมากขึ้น

4. ในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการทำเกษตรอินทรีย์ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ควรจะต้องมีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ แทนการเกษตรเคมี เนื่องจากในภาวะของตลาดผลไม้ในปัจจุบันมีการแข่งขันสูง เกษตรกรจึงนิยมที่จะทำการเกษตรโดยพึ่งพาปุ๋ยเคมี เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้นและรวดเร็ว สามารถเก็บผลไม้อจำหน่ายได้จำนวนมาก แต่การปลูกผลไม้โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรจะเก็บผลผลิตได้ช้า ซึ่งในบางครั้งทำให้พบภาวะผลไม้ล้นตลาด ราคาตกต่ำ การใช้สารเคมีจึงเป็นที่นิยมมากในหมู่ของชาวเกษตรกรในปัจจุบัน ดังนั้นในสถานการณ์เช่นนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ จำเป็นต้องมีการรณรงค์อย่างจริงจัง ซึ่งให้เห็นโทษของการทำการเกษตรเคมี และชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของการทำเกษตรอินทรีย์ ให้ชาวเกษตรกรหันมาใช้เกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนในการผลิต ลดค่าใช้จ่าย และเป็นการชุมชนเกษตรกร โบราณ ต้องชี้ให้เห็นถึงความเป็นชุมชนชนบทที่ใกล้ชิดชุมชนเมือง และยังมีความเป็นอยู่ที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติอย่างแนบแน่น การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของในหลวง จึงเป็นวิธีที่จะสามารถทำให้ชุมชนชาวคลองนารายณ์ ยังคงสามารถรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรโบราณได้

5. ในการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์นั้น ด้วยในพื้นที่ตำบลคลองนารายณ์เป็นเกษตรกรส่วนใหญ่ และมีการนำเกษตรเคมีมาใช้อย่างแพร่หลาย ประกอบกับภาวะของโลกร้อนในปัจจุบัน ทำให้การบริโภคและการดำเนินชีวิตของประชาชนส่งผลให้เกิดโรคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โรคความดัน ไขมัน เส้นเลือดอุดตัน โรคหัวใจ

ไปจนถึงอัมพาด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ จึงจะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพให้กับประชาชนด้วย เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์และแข็งแรง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง ความต้องการและมาตรการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้คือ

1. ควรมีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะในเขตตำบลคลองนารายณ์มีการพัฒนาอย่างไร และองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์มีบทบาทในการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะให้ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างไร
2. ควรมีการศึกษาเชิงสำรวจความต้องการสาธารณะของประชาชนในระดับจังหวัดจันทบุรี เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมอันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมในระดับจังหวัดต่อไป
3. ควรมีการศึกษาความต้องการของประชาชนในมาตรการที่นอกเหนือจากมาตรการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดไว้ เช่น มาตรการเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น